

11 чэрвеня 2017 года

«Пачынаючы гэты дзённік, не думаў, што ў ім прыйдзецца апісваць смерць».

*Апошні запіс у дзённіку Загорскага А. Я.
Тэчка № 1/17*

Калі часта пераязджаеш з кватэры на кватэру, стараешся не купляць шмат рэчаў, бо іх прыйдзецца несці на сабе, сапраўдны цяжар пражытых гадоў. Але яны купляюцца. Збіраюцца побач, як жалезныя стружкі наўкол магніта: яшчэ адзін кубак, яшчэ адна талерка, яшчэ пяць кніжак, яшчэ адзін плед.

Перапіска ў мэсанджары

Ліза: Вечарам пайду па аб'яве. Ты са мною?

Наста: Не паспею з працы

Ліза: Ну блін, зноў я сама

Ясна

Наста: Прабач Пойдзеш?

Ліза: Куды я падзенуся, заўтра ж з'езджаць

Наста: Аааааааааааааа! Я забыла, што заўтра

У гэтым горадзе было немагчыма знайсці жылло. Верагодна, таму, што тут жылі Францішак, Еўфрасіння, Сімяон, спыняліся на пастой рускія жаўнеры, французскія, польскія, зноў рускія, таўкліся сотні душ мніхаў, але да гэтых ніякіх пытанняў, яны заўжды бавіліся асобна. І таму нармальным, звычайным, жывым людзям месца не засталася. Былі кватэры, якія знікалі, як толькі ты датыкалася да званка: «Не, не здаём, вы нешта пераблыталі». Пфф —

і зялёныя дзверы раставалі ў паветры. Кватэры, дзе зьялося ўсёчалавечае: «Калі ласка, аплата за тры месяцы, і пакіньце заклад зараз. Дзевушка, а вы пашпарт свой напачатку пакажыце, ядадзеныя перапішу, а пасля вы ўнутр заходзьце».

Пфф – і прападала надзея.

Былі кватэры, адкуль хацелася знікнуць самой: «Я тут буду, ціхенька, у суседнім пакойчыку, а вы жывіце, душ-ванна вашыя, яшчэ да мяне можа Пятровіч заходзіць, але мы песень не пяём, толькі ванну тады на засаўку зачыняйце. І самі замыкайцеся». Хутчэй, хутчэй знікнуць, спінаю да дзвярэй, не паказваючы, што страшна.

Пфф! Пфф! Пфф! І так кожны раз. Здавалася неверагодным, як астатнія людзі знайшлі сабе кватэры. Напэўна, яны ў іх нарадзіліся, як у кашулях, у шкарлупках, у панцырах.

Таму калі вечарам Ліза глядзела на жоўтыя вокны і тоўстыя каменныя сцены, то адчувала сябе як смаўжыха без ракавіны: мяккай і безабароннай.

Наста: Напішы, калі выйдзеш

Ліза: Не сцы

Гэта была апошняя іх надзея: «2 пак, 17 м² і 8 м², кухн. 6 м², сум. с/в, не студэнтам, без жывёл». «Хрушчы», шэры пад'езд, чацвёрты паверх, на сценах – ці то парада, куды ісці, ці то падказка, што ідзеш верным напрамкам.

Гаспадыня чакала каля дзвярэй:

– Мы з сынам тут даўно не жывём і вось вырашылі

здаць. Пакуль сын не ажэніцца. Кватэра цёпая, — жанчына прытуліла далонь да дэрмацінавых дзвярэй, бы кранула жывую істоту і праверыла, ці не астыла тая. Адамкнула замок, прапусціла Лізу наперад.

Цемра калідора сапраўды была цёплай, пахла пылам і старой паперай (тут ёсць кнігі!). Збоку балюча пстрыкнуў выключальнік:

— Вы хадзіце, правярайце.

Жанчына ўсім выглядам паказвала, што гэта — не яе кватэра. Яна б у такой не жыла. Яна б адрамантавала зламаную ручку, паклеіла б новыя шпалеры, пафарбавала б падлогу. Ніколі б не лягла спаць на прадаўленую канапу, не села б у выцerty на спінцы фатэль. Не паставіла б рондаль на карычнева-жоўтую пліту, зацягнутую тлушчам, не мыла б посуд у шэрай падрапанай ракавіне, не ставіла б талеркі на пагнутую сушылку.

Напэўна, утой дзень, калі яны з сынам вырашылі з'ехаць адсюль, кватэра раптоўна пастарэла, рассохлася і ператварылася з утульнага чыстага жытла — у гэта. І гаспадыня не мае зараз да гэтага ніякага дачынення, як экскурсавод, які вымушаны паказваць экспазіцыю, што самому не падабаецца.

А Ліза баялася сказаць, што ёй падыходзіць. Каб не сурочыць. Бо кватэра нікуды не знікала, тут ніхто не жыве, і мелася верагоднасць, што іх яшчэ доўгі час не выганяць. А гэта больш, чым можна было хацець.

Ліза старалася ў думках не адмываць мачалкай старую пліту ад тлушчу, бо пліта яшчэ не іх, няма чаго прывыкаць, але нічога не магла зрабіць і ўяўляла, як нацягвае жоўтыя пальчаткі і высыпае белы парашок.

— Можам заўтра заехаць?

— І што, санвузел глядзець не будзеце?

Так экскурсавод абураецца, калі экскурсанты спрабуюць сысці, не пазнаёміўшыся з галоўным шэдэўрам. Гаспадыня і без таго трымалася пагардліва побач з той, хто можа жыць у такой кватэры, а зараз зірнула амаль грэбліва. І сама расчыніла дзверы ў прыбіральню, дэманструючы, што нічога не хавае.

І зноў нічога нечаканага: на сценах — блакітная кафля з паламанымі там-сям вугламі — так трушчыцца крохкае квадратнае пячэнне «Слодыч». Люстэрка без рамы, шкляная палічка, спаракнелы, як пень, унітаз і пафарбаваная блакітным ванна без фіранкі.

— Заплаціце за месяц наперад? Заязджайце.

Ліза сціснула халодныя ключы ў руцэ і толькі тады супакоілася. Гэта значыць, кватэра належыць ім: заўтра будзе дзе жыць.

А гаспадыня пайшла, паабяцаўшы вярнуцца без папярэджання.

* * *

Рэчы раскладзеныя па белых пластыкавых пакетах: падлога застаўленая імі, бы вялікімі пластыкавымі пяльменямі. Пухленькія — гэта з адзеннем; худзенькія, амаль без мяса, — гэта касметыка, цюбікі і слоікі, якія не б'юцца. Чамадан — гэта з кнігамі: тут не пяльмень, а хлеб наш надзённы.

Ліза лічыла торбы, каб нічога не забыць:

— Дваццаць шэсць! Гэта толькі мае. Тваіх —

трыццаць. На старую кватэру глядзець няма чаго: яна не іх, але паспелі прыкіпець, паспелі атаясаміць, паспелі паназываць

жылплошчу домам.

— Юра, мы ўсё сабралі, чакаем цябе, — Наста трымае айфон паміж плячом і вухам, бо ў руках — пакеты.

«Пяльменямі» зараз застаўленыя ганак і лава. — Яшчэ два разы схадзіць, і ўсё. Ліза, твая чарга.

Ранкам суседзі ці на працы, ці спяць, таму можна не клапаціцца, што хтосьці зазірне ў клункі, якія растапырваюцца, нібы наўмысна дэманструючы сваё начынне: рондалі, вешалкі, абутак.

— И заплакалі блюдца: не лучше ль вернуться?

— Хернуцца. Там чацвёрты паверх, дарэчы, — Ліза прынесла апошнія пакеты і стала побач з лаўкай, бо сесці месца не засталася. — Зноў з гадзіну насіць, але цяпер угору.

Прыязджае Юра, абураецца, што не запрасілі раней, і дапамагае нафаршыраваць клункамі аўтамабіль: багажнік забіты, задняе сядзенне — таксама. Лізе пад ногі — пакет з посудам, а на калені — настольная лямпка і два старэнькія ноўтбукі.

Наста ўладкоўваецца наперадзе, абдымае дзве пухлыя падушкі.

— Тут недалёка, — гэта Ліза спрабуе паказаць шлях, але Юра і сам усё ведае і можа ехаць па гэтым горадзе з заплюшчанымі вачыма, навобмацак, арыентуючыся паямінах і шчарбінах на асфальце, ды яшчэ па водарах.

Наста заплюшчвае вочы, кладзе галаву на

падушкі. Вось паварот, пасля будзе яшчэ адзін. Пах дыму — гэта яны ў прыватным сектары. Пацягнула свежасцю — выехалі на мост. З правага боку — гудок паравоза: паралельна ім, па паралельным мосце і ў паралельнай рэчаіснасці, імчыць цягнік. Паварот, вельмі ціхая вуліца, паварот — і час расплюшчваць вочы, бо прыехалі.

Гэтым разам паспяваюць перацягаць рэчы хутчэй: дапамагае Юра. Ён спяшаецца на працу і ветліва не згаджаецца піць гарбату, і добра, бо гарбатнік адшукаўся б у апошнім з пакункаў.

Наста яшчэ не была ў кватэры — калі прызвычылася да пераездаў, то можна згадзіцца на новае жылло не гледзячы. І толькі тады, калі рэчы твае перавезеныя і дзверы за табой зачыненыя, ёсць сэнс паглядзець, што тут і як.

І пабачыць, што ты трапіла ў свет, які стварыў хтосьці іншы, паводле свайго вобраза і падабенства. А табе зноў выпадае існаваць у чужым жыцці і нават часе.

Тут панавалі шасцідзясятныя. Шпалеры ў палоску, пажайцелья, як вераснёўская трава. На фіранках — зялёнае лісце клёна. Мроілася, што і яно хутка пажайцее і ападзе, толькі адзін лісток застаецца, заблытаўшыся ў рудым цюлі, як у павуцінні.

У паліраваным карычневым серванце калісьці стаяў крышталёвы. Стаяў так доўга, што паспеў прарасці, і калі яго здымалі, на дрэве засталіся шнары, бы ад адламаных галінак.

Не, крышталёвы ім не пакінулі. Кнігі — іх не шкода, вась яны. Тыя самыя, што засталіся ва ўсіх

постсавецкіх кватэрах: зялёны «Айвенга», чырвоны двухтомны Маякоўскі, пярэстны штакетнік «Классики и Современники», блакітнае двухкніжка Булгакава, чорны Рэмарк, шэры Ясенін і белы Паўстоўскі. Паміж імі, дэманструючы, што з часам драбнеюць патрабаванні і псуюцца густы, уціснутыя маленькія мяккія кніжачкі Данцовай. Нібы ўстарую прыгожую кладку ўвапхнулі сучасныя цагліны.

Каля серванта – паліраваная шафа і старая канапа.

– Бяры вялікі пакой, бо гэта ты знайшла кватэру, – Наста адчыніла дзверы ў спальню. І засталася ў тым самым часе: ложка, дзякуй што драўляны, а не жалезны, стары матрац, крэсла з трэснутаю сядушкаю, пыльная шафа – паліцы засланыя газетамі. Яшчэ тумбачка, дзверы ў якую адчыніць было немагчыма: мабыць, нехта трымаў іх з таго боку. – А я буду жыць у спальні. Як думаеш, на гэтае крэсла можна ставіць ноўтбук?

Ліза прынесла анучы, венік і вяхоткі:

– Іншага ён і не вытрымае. Паспеем за сёння прыбрацца?

Але не паспелі. Бо мылі хату, якая не мылася некалькі гадоў ці нават дзесяцігоддзяў: вокны, падваконне, падшаф'е, падканап'е.

І справа пайшла б хутчэй, каб не дываны, якія былі паўсюль: і на падлозе, і на сценах – падымаліся, як цвіль, да столі. Гаспадыня забараніла іх хаваць: мо лічыла, што гэта яны грэюць кватэру, робячы яе такой міфічна цёплай. Таму дываны знасілі на двор і вытрусілі па звычаі ці, хутчэй, па абрадзе, амаль страчаным у гарадах: павесілі на турнік і пабілі

выбівалкаю. Яна таксама знайшлася ў тым часе, што панаваў у кватэры: на антрэсолях сярод ламачча, на стосе старых газет, якія Наста пакуль не змагла выцягнуць з завалу. Разабраць завал дамовіліся заўтра.